

Een stralenkrans van Joodse schoenen

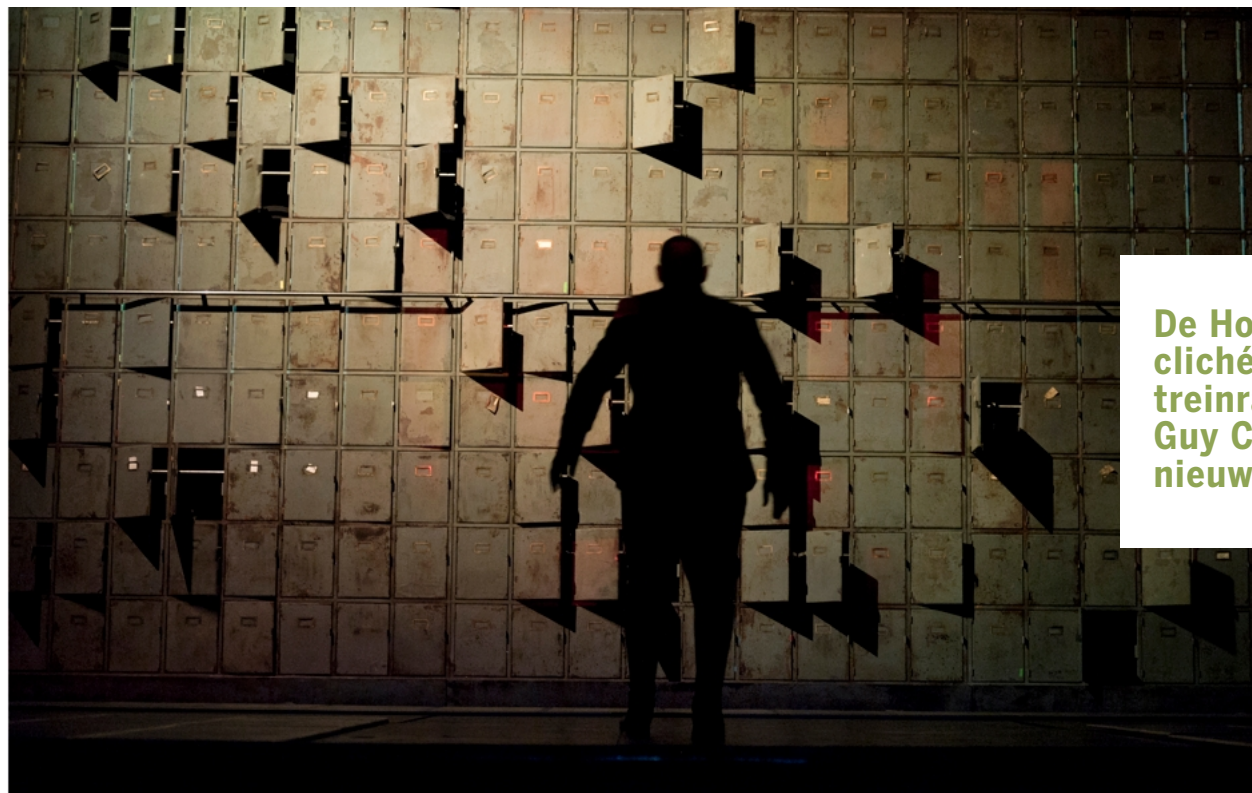
THEATER

★★★★☆

De welwillenden

Toneelhuis en Toneelgroep
Amsterdam. Gezien op 10/3,
Bourla. Tot 19/3. 30&31/3
Vooruit Gent; 2/4 CC Hasselt;
2>4/6 Kaaitheater Brussel

Het venijn zit in het begin. Max Aue spreekt het publiek toe, kalm en onbewogen. Hij wil over zijn oorlogsverleden vertellen, en waarschuwt ons meteen dat wij exact hetzelfde zouden hebben gedaan. Meteen zijn we op onze hoede. Deze ex-officier van de SS zegt dan wel dat hij zijn geheugen wil ordenen. Maar gaat dit niet eerder de kant op van vergoelijken of begrip afsmecken? *De welwillenden*, naar het ophefmakende boek van Jonathan Littell uit 2006, focust op de zwartste bladzijden van de Jodenuitroeiing. In zijn bewerking toont regisseur Guy Cassiers mescherp aan hoe het kwade aanvankelijk de vorm aanneemt van verhullende en manipulatieve taal. De uitvoerders van het 'Jodenvraagstuk' verschuilen zich achter vage begrippen zoals de Duitse *Weltanschauung*, achter *Befehl* of rammelende argumenten. Dit offer moet gebracht worden, klinkt het, want de Joden vormen een bedreiging. We volgen de kromme gedachtegang in hoofdkwartieren en chique achterkamers, waar officieren met elkaar in de clinch gaan. Aue, een intellectueel die van Bach houdt, raakt in de oorlogs-

De Holocaust-clichés zoals de treinrails geeft Guy Cassiers een nieuwe draai

'De welwillenden' van Guy Cassiers haalt de trauma's dichterbij zonder ze letterlijk te tonen. © Kurt Van der Elst | kvde.be

machine verzeild vanuit zijn obsessie voor het radicale en absolute. Op zijn vastberaden momenten speelt Hans Kesting deze onderkoelde durfal verbeterd en droog. In monologen laat hij Aue ook worstelen met zichzelf en de waanzin van zijn opdracht. We zien hem steeds meer greep verliezen op zijn omgeving. Gruwelbeelden of historische referenties heeft deze gestileerde, sobere voorstelling niet in petto.

De beschrijving van een massaeexecutie wisselt af met louterende, verstilde beelden. Daarbij geeft Cassiers de Holocaustclichés een nieuwe draai. De spoorrails, dwars over de scène, zijn een obstakel waar officieren over struikelen, of een vehikel waarover Eichmann zijn cocktailkarretje kan rollen. Schoenen, zoals die massaal in Auschwitz achterbleven, worden met touwen verbonden tot een

sculptuur als een stralenkrans. De voorstelling legt andere accenten dan het boek. Ze focust minder op de accumulatie van de uitroeiing, op de Griekse mythologie, op de ontsporing van Max Aue tot monster. In snel opeenvolgende scènes haalt *De welwillenden* de trauma's dichterbij, zonder ze letterlijk te tonen. Daarbij hoort de licht surrealistische uitvergroting van ideologisch doortrapte figuren. Zo kan

de gluisperige cijferaar Eichmann (een prachtrol voor Katelijne Damen) de Reichsbahn verwijten dat ze de vervoersbewijzen voor Joodse passagiers doorrekent. De meest verscheurende momenten zijn de verhalen in de marge. Zoals dat van het vioolspelende Joodse jongetje dat in bescherming genomen wordt, maar het niet redt. Er valt alleen even een korte stilte. **GEERT VAN DER SPEETEN**